

Ann. XIV.

ROMAE, Mense Iulio MCMXI

Num. VII.

VOX VRBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Semel in mense prodit

CONDIDIT ARISTIDES LEONORI EQUES

POSSIDET ATQUE ADMINISTRAT SOCIETAS EDITRIX ROMANA

Premium annuae subnotationis, est:

In Italia: Libellarum **6**

ubique extra Italiam: Lib. **9** (Doll. **1,80**; Sch. **7**; M. **7**; Rubl. **4**; Coron. **9**)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

AD SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA — Via delle Cappelle, 85 — ROMA

SUBNOTATIO EXTRA ITALIAM FIERI POTEST:

IN RUSSIA

apud
Gebethner et Wolf

Varsavia Poloniae
Rakowkie Przedmiescie, 15

apud
"Kronika Rodzinna .."

Varsavia Poloniae
Krakowkie Przedmiescie, 6.

IN ANGLIA

apud
Burns and Oates

London W.
38, Orchard Street.

IN CANADA

apud
Librairie Granger Frères

Montreal
1639, Rue Notre-Dame

SOCIETAS EDITRIX ROMANA
SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM
ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

Commentario VOX URBIS veneunt, quae sequuntur:

SATURIO TARCISIUS

COMOEDIA = = = =

= = = = JOANNIS

B. FRANCESIA =

ACTIO DRAMATICA =

= = = = JOANNIS

B. FRANCESIA =

LATINIS VERSIBUS CONSCRIPTA

ET IN TRES ACTUS DISTRIBUTA

= EDITIO ALTERA =

VEN. LIBELL. 1.00

VEN. LIBELL. 0.50

ARRAE GORGONIAE

MILESIA PABULA = = = = =

JOACHIM ANTONELLI COSTAGGINI

VEN. LIBELL. 0.60

QUAELIBET OPERA EDENDA SUSCIPIUNTUR

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum

Rhetoricae animadversiones. De confutatione.

Scriptiones philosophicas Modernistam Inter et Thomistam. De indicio practico penitus inquiritur; seu de iudicio consilii et de iudicio executionis.

Annales subsecutus. I. Aristaens. II. Mooreani carminis « The last rose of summer » adumbratio.

Sed huiusmodi scientia. — De inscriptionibus sacris. T. 1080. Indicatio ad Angliam.

Constituta istius. Anconsus.

Ex Malleis orbibus. De ludis gymnicis Augustae Taurinorum.

Acta Pontificia. Litterae Apostolicae ad Pontificem Institutum Biblicum praecipue et doctores de studiorum caru in codice Instituto confirmando se provendo.

Index:

Ex Sacris Congregationibus Romanis sententiae novissimae notitiae. — Ex Congregatione Indicis. — Ex Congregatione S. Officii (Sectio de Indulgentiis). — Ex Congregatione Rituum.

Diarium Vaticanum.

Annales: Mastriniani res. — Albenensis editio.

Publici per orbem ecclesiastici legibus Jeronimis. — Bibliotheque ab aliis.

Locis ecclesiasticis apertos. — Libri ab aliis mutatis.

Scripta et lectionibus mutata.

Acta Consilii. — Scripta et lectionibus mutata.

Appendix: Ecclisia. — Scripta et lectionibus mutata.

RHETORICAE ANIMADVERSIONES

De confutatione.

Pervolventi mihi et commentanti librum illum. « Orator » quem Junio Bruto Cicero dicavit, summam eloquentiam attingere videbar, quam post tria illa quae Aristoteli placuit ηθος, πρᾶγμα et λόγος nominare, strictim a Tullio pertractata, omnia quae ad optimum oratorem informandum longa informatione enucleata percurri. Tum tanta rerum copia commotus, quasi formam quandam oratoris in mente effingere coepi; deinde vero quo eum maiorem ac nobiliorem, doctore Tullio, feceram, eo me maior expectatio tensabat, quibusnam orationibus, quibusve praecepsis, ea tanta vis comparatur. Quum autem istam uno cognoscendi studio adductus, acquirerem, sententiam quandam, in rhetorica ad Herennium mihi quandam prelectam, in memoriam revocavi; quae ita se habet: (1) « totam spem vincendi rationemque persuadendi positam esse in confirmatione et confutatione ». Ex his vero duabus orationis partibus mihi a confutatione incipiendum decrevi. Quem ad modum enim in terra fieri solet, ut non antea in eas semina ad capiendos fructus inserantur, quam inutiles herbae et nocivae radicibus tolluntur, sic argumentationis vitiis penitus perspectis, et omni labore detracto, via patet reliquae orationi. Atque id eo magis mihi est persuasum quod, auctore Cornificio: (2) « haec cognitio vitiis argumentationum duplum utilitatem afferet; nam et vitare in argumentatione vitium admonebit, et ab aliis non vitatum commode reprehendere docebit ». Quod quidem postremum est maxime aestimandum, quum omnes vias, quibus fallaciae et captiones adversariorum retexantur, aperiat. His igitur rebus per-

pensis, confutationem evolvendam ac tractandam suscepimus.

Ac primo quidem quis dubitet quantum vim orationibus attulerit confutandi facultas? Ego vero, quoties viros eloquentes admiror, non tam copia doctrinæ et elocutionis forma, quam ipsa acie argumentationum et animorum pertractione commoveor. Disertus vere sit Cicero, eruditissima rhetorices et philosophiae præcepta, tradens, et maximam eloquentiae landom sibi vindicans; ornatissimus profecto legam Manilli suadens, in qua summa reipublicae salus agebatur; amplissimus magna Quiritionis frequentia circumdatus, crebris plausibus et clamoribus enim ab exilio reducem excipiente; sed nunquam, mea sententia, nobilior, quam unum, milio annente, dictatoris voluntati resistens. Roecum filium tot adversarios perfringens defendit,

Utinam sacri nostri concessionares illa essent ratione, confutandi praediti, ut verissimam causam, qui catholici servimus, omni laude ac dignitate defendere ac tueri possent! Fuit tempus illud quum uno Pontificio ntu frequentes in templo populi cogerentur; qui eti nefaria sclera suscepissent, atque inniti vitiis aliquando fuissent, raro tamen a catholica fide defiebant. Nunc vero quum tot errores in profanis coetibus ab improbiasimis viris decantentur totque doli in plurimorum scriptis detegantur, incredibili dexteritate indigemus, ut pravas adversariorum artes explicemus. Quare hodie vel maxime nostris argumentationibus est plane accommodatum præceptum, de enthymemate ab Aristotele traditum: « illud scilicet magis praestare quo refellatur, quam illud quo probetur ». (1)

Omni igitur industria in confutatione confienda est elaborandum. Atqui non facilis est, huius ratio com-

(1) Lib. I., cap. XI. — (2) Lib. I., cap. XI.

(1) Lib. III., cap. XVII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Usum latini sermonis per orbem universum tuetur ac fovet

Haque, latine omnino exarata, scripla edit, quae populos omnes aliquo modo attingant, a publica re ad bonas artes, a litteris ad historias, a philosophicis ad sociales quaestiones, a nunciis et significationibus ad simplices et facili stylo expressas descriptiones, narratiunculas, dramaticas actiones; ab antiquitatis scientia ad dialogos vitae argumenta maxime communia tractantes, unde colloquio latine inire alque alere detur; a doctorum virorum scriptis mundum vulgatis aut parum cognitis ad primas adolescentium exercitationes, quae incitamentum veluti in palaestra eorum conatibus conferant; a Pontificiis denique documentis praecipuis ad iuris regulas in S. Congregationibus inducas; haec omnia ut quisque vel ex dissilis regionibus, aut cultu, doctrina, animi proclivitate, artibus aller ab altero difformis per commentarium eundem explere desideria sua possit.

PRETUM ANNUAE SUBNOTATIONIS EST:

In Italia libellarum 6;

ubique extra Italiam: Lib. 9 (Doll. 1,80; Sch. 7; M. 7; Rubl. 4; Coros. 9)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

ad Societatem Editricem Romanam

ROMA — VIA DELLE COPPELLE, 35 — ROMA

QUAE COMMENTARIUM POSSIDET NUNC ATQUE ADMINISTRAT.

censa, cur id ita sit, vel paulo pertinaciorem vel eredum vel iratum, vel impulsum ab aliis».

Hanc viam inicit Segnerius in oratione de iniuris remittendis, auditoribus initio concedens sceleratissimos esse omnes eorum inimicos omnique poena multando. Porro omnia quae de hac re tradi possunt una Quintilianus sententia complectar: (1) « Nunquam decebit sic adversus tales agere personas, quomodo contra nos agi ab hominibus conditionis eiusdem iniquo animo tulissemus».

Quartum erat propositum, sedes ubi esset collocanda confutatio. Aristotelis iudicium consulamus (2).

« Oportet eum quidem — inquit, — qui in deliberatione vel in iudicio prior dicit, causam primo suam confirmare, deinde illis quae contra dici possunt, occurrere eaque dissolvere atque extenuare. Secundus vero in dicendo proferat primo quae sint in adversam partem, eius argumenta diluens et contrariis argumentis oppugnans, tum praecipue si illa benevole fuerint accepta; nam ut hominem multis criminibus accusatum respuit animus, eodem pacto orationem, si adversarius recte dixisse videatur». Eamdem prorsus sententiam apud Quintilianum (3) et apud Ciceronem in partitionibus oratoris licet reperire. In illo concinno dialogo Tullium patrem inter et filium hic sermo traditus est: (4) « C. F. Quid? in iudiciis, quae est colloccatio? — C. F. Non eadem aconsorioris et rei; quod accusator verum ordinem prosequitur, et singula argumenta quasi hasta in manu collocata vehementer proponit, concludit acriter, confirmat tabulis, decreatis, testimoniis accuratisque in singulis commoratur, perorationisque praecoptis, quae ad incitandos animos valent, et in reliqua oratione paululum degrediens de cursu dicendi, uitur et vehementius in perorando. Est enim propositum ut iratum efficiat iudicem. — C. F. Quid faciendum est contra, reo? — C. F. Omnia longe secus. Sumenda principia ad benevolentiam conciliandam. Narrationes aut amputandae quae laudent, aut relinquendae, si totae sunt molestae; firmamenta ad fidem posita aut per se diluenda, aut obscuranda, aut degressionibus obruenda; perorationes ad misericordiam conferendae».

Ex quibus facile evincitur accusationem ad laendum adversarium, validis confirmationibus apto ordine inter se coniunctis esse redigendam; defensionis vero ad reum erigendum, elevandis perfringendisque firma confutatione adversis argumentis. Genus autem deliberationum, quod saepe est in suasione positum, ad finem orationis refert reprehensionem, ut in illa Maniliiana oratione reprehenditur. Tamen si nonnullis sententiis contrariis obruatur orator, tum prius ad dissuasionem descendendum quam ad suasionem venimus; quare vel a reprehensione est incipiendum, vel omnino perpetuo cursu in ea commorandum; cuius rei Tullius egregium in

altera Catilinaria exemplum praebuit. Ut igitur haec omnia paucis absolvamus, primum locum tenet confutatio quae dissuadere contendit, postremum autem quae accusare conatur.

Vidimus huc usque quae ad confutationem instituendam conferunt. Quotuplex tandem illa sit, quod quinto in loco tractandum sumpsimus, evolvemus. Quenam autem, teste Fabio (1), « neque... ex aliis locis, ratione argumentorum, in hac parte (refutatione) peti potest, quam in confirmatione, nec locorum aut sententiarum aut verborum et figurarum alia conditio est; » restat ut eadem sint confirmandi formae, quam confutandi.

Confirmatio vero est, auctore Tullio, (2) « per quam argumentando nostrae causae fidem et auctoritatem et firmamentum adiungit oratio ». (3) Omnia autem argumentatio aut per inductionem tractanda est, aut per ratiocinationem. Has duas partes dilucide desiniamus, eisque, ut rationes argumentandi perspiciamus, exempla subiiciemus.

De inductione sic Cicero in opere de inventione rhetorica: (4) « Inductio est oratio, quae rebus non dubiis captat assensionem eius quicquid instituta est: quibus assensionibus facit, ut illi dubia quaedam res propter similitudinem earum rerum, quibus assensit probetur; velut apud Socraticum Aeschinon (perpetuum Socratis comitem) demonstrat Socrates, cum Xenophontis uxori, et cum ipso Xenophonte Aspasiam (Milesiam, nobilissimam sophistiam) locutam: Dic mihi, queso, Xenophontis uxor, si vicina tua melius habeat aurum, quam tu habes, utrum illius, an tuum malis? Illius inquit. Quod si vestem et ceterum ornatum muliebrem pretii maioria habeat, quam tu habes, tuncne an illius malis? Illius vero respondit. Age, inquit, si virum illę melioram habeat, quam tu habes, utrumne tuum an illius malis?

Hic mulier erubuit. Aspasia autem cum ipso Xenophonte sermonem instituit. — Quaeso, inquit, Xenophon, si vicinus tuus equum meliorem habeat, quam tuus est, tuum ne equum malis an illius? — Illius inquit. — Quid si fundum meliorem habeat, quam tu habes, utrum tandem fundum habere malis? — Illius, inquit, meliorem scilicet. — Quid si uxorem meliorem habeat quam tu habes, utrum illius malis? Atque hic Xenophon quaque ipse tacuit. Post Aspasiam: — Quoniam uteque vestrum, inquit, id mihi solum non respondit, quod ego solum audire volueram, egomet dicam, quid uteque cogitel. Nam et tu mulier optimum virum mavis habere, et tu Xenophon, uxorem habere lectissimam maxime vis. Quare nisi hoc perfeceritis, ut neque vir melior, neque femina lector in terris sit, profecto id semper, quod optimum putabitis esse, multo maxime requiretis, ut et tu maritus sis quam optimae, et haec quam optimo viro nupta sit. Hic quum rebus non dubiis esset as-

(1) Institut. orator. lib. XI, cap. I. — (2) Lib. IIII, cap. XVII. — (3) Lib. V, cap. XIII. — (4) De part. orator. dialog. cap. IV et V.

(1) Lib. V, cap. XIII. — (2) De invent. rhetor. lib. I, cap. XXIV. — (3) Item, cap. XXXI. — (4) De invent. rhetor., lib. I, cap. XXXI.

parandas nec in promptu omnino posita. Licet hic audiire Quintilianum. (1) • Non sine causa (tamen) difficultas semper creditum, quod Cicero saepe testatur, defendere quam accusare. Primum quod est res illa simplicior; proponitur enim uno modo, dissolvitur varie quia accusatori satis sit pleromque verum esse id, quod obiecitur: patronus negat, defendat, transferat, excusat, deprecetur, molliat, minuat, avertat, despiciat, contumeliam. Quare inde recta fere, atque, ut sic dixerim, clinica est actio: hinc mille flexus et artes desiderantur.

Tum accusator praemeditata pleraque domo affert, etiam insipitatis frequenter occurrit. Accusator autem testem, puerum ex re ipsa refallit. Accusator tristitia invidia, vel si falsa sint, materiam dicendi trahit, de parricidio, morte, iniestate, quae patrino summa negliguntur sunt. Ideoque accusationibus etiam audaces in dicendo sufficiuntur, bonus defensor nemo nisi qui eloquentissimus fuit. Quamquam ut, quod sentio, etiam fuisse, tanto est accusare quam defendere, quanto rarer posse venire vixit. . . .

— Ne magnifici et se magnifici. —

Hocenus de necessitate confutationis, de eiusque diversitate diximus; iam ad ipsum veniamus. Quae autem sunt rationes, haec quinque capitibus completemur: **adversarii ratio, ratio etiam adversaria, quae etiam ratio, ratio etiam ratio.**

Ratio etiam adversaria ratio dominatur; (2) «Pari oratione, in qua controversie rationes refelluntur». De ea etiam Cicerone librum (3): «Confutatio est contraadversarii ratio dominatio». Quae quidem «reprehensio» etiam appellatur, ita ab illo in inventione scripta: (4) «reprehensio est per dilucidandum adversariorum confirmationem diffunditur, et debilitate, et levitate. Omnes autem definitiones concursum adversariorum.

Quae vero quando erit adhibenda? Non semper, ut ali prescrives Kleatren, et dicas (5). «Saepe enim per eam quodlibet locorum propositionem confirmatur, argumenta diversa dilucidantur, sed haec ignota sunt adolescentibus vel non tam perit, non commovent. Quod quum occiderit, eo modo etiam ratio supercedendum, si quae opponuntur, non sunt dilucidantur nisi refutatione subtili vel auditiva. Tertium contra refutatio non necessaria, non enim erit rite ad causam explicandam, sive ad confirmationem adversariorum rationem et auctoritatem». Hinc tamen his dilucidum velim, veram esse confirmationem in his argumentis positam, quae in confirmatione existinetur et quibus adversariorum proposita discentur aut debilitantur, etiam non sciuncto in loco habebitis.

Obillis igitur erit, utrum adversariorum tela declinanda esse videantur. In ipsis autem reprehendendi ratione peccare nonnumquam facile erit. Nam magna

(1) Lib. V, cap. XIII. — (2) De dispositione cap. VI. — (3) Lib. I, cap. III. — (4) Lib. I, cap. XLII. — (5) De dispoz., cap. VI;

cantio necessaria est, si quando ipse auditor reprehendi debet. Itaque appareat nos non libenter id facere; que autem obificantur errori potius, ignorantiae, casui, quam malignitati attribuantur. Quapropter non immerito Institutionum Oratoriarum scriptor haec praecepit: (1) Qui curationem bonorum patris postulabit, dolet eius valetudinem; et quamlibet gravia filio pater obiectus, miserrimam sibi ostendet esse hanc ipsam necessitationem, nec hoc paucis modo verbis sed toto colore actionis, ut id quippe non dicere modo, sed etiam vere dicere appareat. Nec causanti pupillo sic tutor irascatur unusquis, ut non remaneant amoris vestigia et sacra quadam patris eius memoria».

Quam vero acriter in auditores impetum habere cogitur orator, non parum iuvat ad amandandum divitiam, personam aliam inducere in orationem, quam auditoribus loquatur. Quam opinionem ab Aristo video confirmatam (2): «Ad mores quod attinet, inquit — quoniam nonnulla de se ipso praedicare vel in dictum est, vel prolixum, vel obtrectacioni videntur et de alio dicere vel convicium vel rusticitatem ostendunt, opus est aliquem alterum qui haec dicat, admodum Isocrates fecit in oratione ad Philippum».

Hac ratione uti non licet aliquando; quod quibus evenit quum tota oratio in adversarium connecta est. In eiusmodi concionibus, etiam si aliquid pro luce puro in auditores dicere teneamus, ne nimium argumentationes videantur sororinae habere, multis modis lenientur. Illic autem plus difficultatis, ubi contra quos dicimus veremur offendere. Iure ergo Quintilianus Ciceronis calliditatem in causa pro Murena extollit, quod quum eius munus esset in Catone Sulpicium sibi confunctissimos inventi, eorum accusatio nihil fore aliquid, quam sales et facetias opposerent, ut iudicium totum risu dissolveretur Catoque ipsi seruidens: «Dii boni, exclamaret, quam ridiculum contumeliam habemus!» Praestat ipsum M. Fabius amorem. (3) «Duce simul huiusmodi personae Ciceroni pro Murena dicenti obsterentur, M. Catonis Sulpique Sulpici. Quae decenter tamen Sulpicio, quum omnes concorditer sentirent, scientiam petendi consulatus ademit? Quod si aliquid esset, quo se victimum homo nobilis et furius magis ferret? Ut vero rationem defensionis suo addidit, quum se studuisse petitioni Sulpici contra inorem Murenae non idem debere actioni contra eum diceret? Quam molli autem articulo tractavit Catonius naturam summe admiratus, non ipsius vita ne stoicæ sectæ quibusdam in rebus factam duriori videri volebat, ut inter eos non forensem contentiones, sed studiosam disputationem crederes incidisse. Hoc est profecto ratio, et certissimum praceptorum genus illius viri observatio, ut, quum aliquid detrahere in gratia vells, concedas alia omnia; in hoc solo vero peritum quam in ceteris, adiecta, si potuerit fieri, emendatione uniuscuiuslibet latitudo.

(1) Lib. XI, cap. I. — (2) Lib. III, cap. XVII, § II. — (3) Lib. XII, cap. I.

domino proprio de facto restituitur, et iudicium executioni mandatur.

M. — Quae distinctio sane gravioris momenti mihi videtur, et quidem perspicuitatis eximiae, etsi postea de eadem te interrogare amplius habeam in consilio.

Priusquam tamen ulterius progrediatur oratio, rescripsi velim quid sit illud a te praemissum, nempe hominem non posse in sensu composito et amare amore efficaci honestatem, et contra eamdem simul agere. Quid sibi velit illa dicendi ratio, quae apud nonnullos, nisi fallar, male audit, a te explanari cupio.

T. — Petitioni tuae, duce Angelico, quam libentissime faciam satis, amice carissime, dummodo discursus taedio non afficiaris. Quae sane quaestio, ubi recte et absque praeiudicio intelligatur, viam ad omnes quasi de libertate difficultates solvendas late aperit.

Apud omnes philosophos in confessu est iudicium rationis practicum esse obiective indifferens, ut supra diximus, seu obiectum proponere cum indifferentia, ubi non sit ultimum: ubi vero erit ultimum in linea propria, tum ratio ipsa nonnullam rationem determinationalis inveniet, ex qua unum prae ceteris eliget et se ipsam determinabit.

Quod tamen iudicium ultimum erit reapse liberum, eo quod necessariam connexionem cum voluntate per se non inferat, ita ut omnes retineant, et quidem recte, hominem qui eligit, et quidem in eligendo, posse in oppositum transire spectata natura tum rationis humanae rebus dominantis, tum voluntatis nulli bono particulari adligatae.

Quod ceterum ubique fieri experientia patet. Homo quippe dum vult scit se ipsum posse non velle; dum hoc vult, posse aliud velle, et de facto passim in voluntate sua nedum mobilem esse, sed et moveri.

Sed ulterius procedendum, et quaerendum qua ratione homo eligens possit contrarium simul eligere, quare, inquam, ille qui eligit sedere, simul stare possit, vel qui stat potuerit iterum sedere; quare et quomodo res alba possit esse nigra.

Vix credibile quantas de hac quaestione naenias cernerint homines, non modici quidem ingenii, sed praeiudicis abrupti, propter fluentes ex solutione consequencias.

Si steterimus exemplis familiaribus adductis, repone quisque illum qui sedet simul non posse actu sedere, seu rem albam simul nigrum esse non posse, quia sessio excludit stationem actualem, albedo nigredinem: unde illa simul componi nequeunt, quum unum sit alterius negatio. Attamen addet ex suo sensu communis illum qui sedet posse alias seu postmodum sedere, id quod est album fieri postea nigrum: unde divisi existere poterunt.

En totam quaestionem de sensu composito et de sensu diviso, apud scholasticos veteres usitatam communiter; en sensum effati evidentissimi, nempe illum qui sedet non posse stare potentia simultatis, ita ut simul et se-

dere et stare valeat; sed posse stare simultate potentiae, quia ubi ad actum reducit potentiam sedendi, non amittit potentiam alias standi. Seu, si mavis, sensus compositus componit cum actu aut non actum, aut actum oppositum, ut si quis contendat sedentem stare simul posse; sensus vero divisus dividit actum a non actu, aut ab actu opposito, non autem a potentia ad actum, ita ut qui sedet, etsi non posset componere sessionem cum statione, possit tamen sedere quum standi potentiam non amittat.

Mirum semper visum mihi est hanc doctrinam non patere omnibus, nisi forsitan sit ex iis doctrinis una quae oculo viciniores sunt quam quae, teste Augustino, videri facilius possint.

Quo clarius ista in arguento nostro pateant, adverte quae ad « velle » requiruntur, duplicitis esse generis: alia videlicet requiruntur ad « velle » simpliciter et absolute, atque omnem libertatis usum antecedunt, et haec sunt potentiae intellectus et voluntatis, et operationes tum ex parte intellectus, videlicet apprehensio boni in ratione obiecti absolute; tum ex parte voluntatis, nempe amor boni. In hisce omnibus potentia simultatis datur, quia in intellectu diversae concipiuntur formae boni, quae in voluntate varios appetitus boni cansare possunt. Voluntas inde non determinatur in suo velle, sicut ratio non determinatur in suo concipere: imo voluntas, quum necessario rationem habeat comitem, pro vario rationis indicio practico elicere potest actus ad varia obiecta.

Alia vero sunt necessaria ad actum voluntatis liberum, sine quibus voluntas sese non determinabit ad unum oppositorum prae allo eligendum, et tamen non antecedunt omnem libertatis usum, quia v. gr. voluntas movere potest intellectum ad examinandam et pensandam obiecti bonitatem, imo subministrabit motiva diversa iudicandi unum esse hic et nunc melius, aliud minus bonum.

Quod iudicium ultimum decernens unum esse hic et nunc bonum prae ceteris eligendum, constare seu componi simul nequit cum iudicio opposito dictante illud idem esse hic et nunc dimittendum ut malum, quia unum excludit aliud, et aliunde voluntas malum ut malum, seu sub ratione mali prosequi non possit. Unde hic nulla erit libertas in sensu composito, seu potentia simultatis.

Sed tamen poterit quisque religere vel negligere iudicium illud, ad alios fines et rationes attendere, etiam ex voluntate et passionum instinctu, aliudque iudicium efformare, unde et alia voluntas exsurgat in oppositum, hincque habebitur libertas in sensu diviso, seu simultas potentiae.

Ex quibus colliges, amice carissime, hoc corollarium maximi momenti tum in philosophicis tum in theologicis, nempe ad libertatem non requiri necessario facultatem componendi, sed sufficere etiam facultatem dividendi.

(Ad proximum numerum).

I. I. B.

conclusum hinc est propter similitudinem ut etiam illud,
quod dubium videbatur, si quis separatim quereret,
in proprio proprio ratione regandi concederetur».

• • •

Nunc deinceps ratiocinationem perpendamus (1). Ratiocinationem, si placet *Tulio* definire, «rationem ex hoc ex probabile utique efficiens, quod expositum, ex parte cognitum sive se vi et ratione confirmet». Hinc autem ratiocinationis omnium frequentissimae quatuor sunt: syllogismus, opificina, enthymema, dilemma et sorites; quae quidam omnes ad syllogismum reducunt. Hoc iste nescio quae ratiocinationes esse apertas, vel latentes tempore locutionis in oratione delitescunt. Ita *Quintilianus* in *Oratione*: «En oratione, ex causa diversitate negotiorum, dolentibus sororis accusantur». Hoc autem ratiocinationis latentes tres in partibus sive rationibus hinc subdit: Sicut enim non debet dominum servari dominum; sic manus est servus Delectari et dilectionis suorum; quia manus, infuria igitur dominum accusat *Philippon*.

Quarevis ergo ratiocinationis hoc nobis ratiocinandi primum considerandum est quod videtur. (2) Nam quidam quae libet ratiocinationis genere argumentandi, quod per discursus et sententias, sicut *Socratis* et *Socratici* rationes, et non quod per ratiocinationem explicationem, sicut *Aristoteles*, atque *Peripateticus*, et *Quintilianus* (3) ratiocinationem, sicut a *rhetoribus* illis, quae ratiocinationis genere ratiocinandi praestantur.

Verulac, in Hispania.

E. QUERA.

(1) *De inv. rhet.* I. 1, cap. XXXIV. — (2) *Item*, lib. I, cap. XXXV. — (3) In philosophis ob sermone orationem, quasi divina tantum loquens, *Theophrastus* est ab *Aristotele* appellatus, quam prius *Tyttaeus* diceretur.

DISPUTATIONES PHILOSOPHICAE

MODERNISTAM INTER ET THOMISTAM

De iudicio practico penitus inquiritur: seu de iudicio conscientiae et de iudicio executionis.

MODERNISTA. — Ea quae ultimo inter nos, amicis carissime, disputata fuere, (1) non semel mecum mente revoluimus: plura mihi perspecta prorsus sunt, quedam obscura, ut verum fatear, remanent.

Ista tamen ex dicendis sane clarebunt; imo, ut opus fuerit, explananda tibi aliquando proponam.

Id imprimis a te audire velim quid addendum consensum de iudicio practico, cui tu tantum, in scitis liberis, tribuere videris.

THOMISTA. — Evidenter promptissimus sum qui iudicium conscientiae omnia, eti brevius, quae intelligentia necessaria sunt de tanti momenti arguento. Quae si probe intelligantur, nubila sponte sua evanescent.

Hoc prae primis notandum, cum *Angelico* *Buter* meo, quem et tuum esse velim, iudicium practicum *Mariam*, nempe in iudicium examinis et iudicium electionis dividiri.

Ex ipsam verba *Angelici*, quae fideliter emicimus tibi affero: «Iudicium conscientiae et liberi arbitrii quantum ad aliquid differunt, et quantum ad aliquid convenienter. Convenienter enim quantum ad hoc quod utrumque est de particulari actu..., et differunt quia iudicium conscientiae consistit in pura cognitione, iudicium vero liberi arbitrii in applicatione cognitionis ad effectum: quod quidem iudicium est nullum electionis. Et ideo contingit quandoque quod iudicium liberi arbitrii pervertitur, non autem conscientiae: non quoniam aliquis examinat aliquid quod immixtum factum, et iudicat quasi adhuc speculando per principia hoc esse malum, utpote fornicari cum hac mulier: sed quando incipit applicare ad agendum, occurrit undeque circumstantiae ad ipsum actum, utpote tentationis delectatio, ex calus concupiscentia ligata fatio, ne eius dictamen in eius electionem prouemperit.

Et sic aliquis errat in eligendo et non in conscientia, sed contra conscientiam facit, et dicitur hoc nulla conscientia facere, in quantum factum conscientiae non concordat. Et sic patet quod non oportet conscientiam esse idem quod liberum arbitrium»: (2).

Iudicium ergo practicum duo iudicia inferunt: iudicium, inquam, examinis, quod est aliqua speculatio de bonitate vel malitia rei agendae, et consistit in pura cognitione; et iudicium electionis seu executionis, quod consistit in applicatione ad agendum. Haud secus in tribunaliibus humanis duplex datur passim sententia: una qua declaratur res disputata esse unius pars, de qua multam utrinque contenditur, appellatur, etc.; alia autem quae dicitur mandatum executivum, et qua res

(1) *Cfr. sup. num. IV, V.*

(2) *Verit.*, p. 17, n. 1.

Stili lapidarii elementa⁽¹⁾

I. — DE INSCRIPTIONIBUS SACRIS.

Classem hanc duas in partes distribuit Morcellius, quarum prima titulos Diis positos, altera sacrorum monumenta complectitur.

Titulos Diis positos vocamus, qui aut templum, a ramve dedicatam, aut vota suscepta, reddita, aut donum aliquod datum, consecratumve cum aliqua cultus Deorum significatione declarat. En simpliciis dictionis exempla:

Supra templum in praedio aedificatum:

VESTAE SACRVM
ANTISTITI
PRAEDIORVM
HELVIDIANORVM

Antistes Praediiorum idem est ac praeses, sive custos, ut apud Quinctilianum: *Iuris Antistes Servitus Supplicis*.

SECVRITATI . AVG.
SACRVM
DECVRION . POPVLVS . QVE . COLONIAE
PRAENESTIN.

Securitatem veteres quasi Deam venerantes mulieris habitu repreäsentabant hastam fere dexteram gestantem, sinistro autem cubitu sic arae innixam, ut genam palma sustentaret. Eadem quasi Augusti virtus, *Augusta* aut *Augusti* dicta est, quod eum publicae securitatis auctorem putarent. Additur Decurionum seu Patrum nomen: erant enim Decuriones, ut in codice appellantur, Patres civitatum. Inscriptionem non esse Tiberio recentiorem patet ex eo quod Praeneste Colonia nominetur. Praenestini enim a Tiberio consequuti sunt, ut ex colonia in Municipii statum redigerentur.

CAELO . AETERNO
ATILIA . COMPSE
ET . ATILIA . VICTORIA
GRATIAS

Caelus Deus appellari hic videtur quem fabularis historia filium Aetheria, et Dici fecit. *Gratias* hoc est, ut grati animi monumentum sit.

IOVI . O . M
M . FLAVIVS
THREPTVS
EX . VISV . P.

Ridiculum sane illud *ex visu*, hoc est *ex visu* Deorum in somnio: cui similia *ex monitu*, *ex imperio*, *ex oraculo*, *ex fusso Numinis*. *ex visu*, *ex monitu Dei*. Quidquid enim facerent, fecisse videri voluerunt imperio Deorum, Dearumque, *ex praecepto* Deorum, *ex iusu Numinis*, *ex visu*, *ex monitu Dei*.

(1) Cf. sup. num. V.

MALIDY IVNONIEVS IXEM A

AVG . SACR.

METELLA . IDE . NOMINE

SVO . ET

T . FLAVI . HERMETIS

VIRI . SVI

D . D.

Iunones Augusta sunt Deae tutelares uxoris, sororis, filiarum Caesaris Augusti; nam id foeminis Iuno, quod viris Genius. - *D . D.* donum dedit.

Quod sequitur exemplum est dictionis ornatae:

IMP . CAESAR . DIVI . F.

AVGVSTVS

PONTIFEX . MAXIMVS

IMP . XII . COS . XI . TRI . POT . XIV

AEGYPTO . IN . POTESTATEM

POPVL . ROMANI . MINDACTA

SOLI . DONVM . DEDIT

Aegyptiorum superstitionem sequentes videtur Augustus cum obeliscos Soli dedicavit. Id enim et Nodus coronatus fecerat Sesostridis Filii. - *Tri. Pw.* Tribunalem pugnare designat: Princeps enim non Tribunus, sed quod plebeio conveniebat, encumpravit, sed tribuniciam potestatem, qua se praestitit: *secundum*.

Habes nunc dictionis ornatae exemplum:

ANNIA . ZOSIMA

VOTVM

LVCERNAM re antevo inimic

Lucernis veteres usi sunt non domi solum et ad se pulera, sed etiam in templis.

DEO . FVLGVRATORI

ARA

Fulgura aliquando pro fulminibus; hinc Iupiter Fulgorator.

L . FL . HERMADION

HOC . MIHI . LIBENS

BON . DEDIT

Mithras est qui loquitur fabulosa illo Persarum Deo, cuius sacris Romani quoque initiantur. Hoc enim usitatum apud veteres, ut inscriptiones in prima persona conciperentur, quasi donarium ipsum, vel simulacrum loqueretur.

QVINCTILLAE

L . HERVTH

DONVM

VENERI

Quinctillae vir fuit Luctus Herutius.

Nunc altera pars huius primae classis addenda esset; id est sacrorum monumenta, in quibus narratur ritus rerum sacrarum, quaecumque eae sunt, vel eorum ordo memoriae proditur: sed eam brevitatis causa emittimus, lectorem monentes, ut de his Morecellium consultet.

Tacere tamen non possumus quin sacrarum Christianae religionis inscriptionum specimen referamus.

(Ad proximum numerum).

HORAE SUBSECIVAE

Europe sive in Europa, quae subsecivae sunt, tunc
componuntur, quae subsecivae sunt, tunc
tum quod possunt et se dico contineant, sed non
sunt, sed non possunt, non posse dico, non
possunt, sed non possunt.

ARISTAEUS⁽¹⁾

Aristaeus, pastorum uerisque dolorum,
Anguis silicarum gloria, rara honestas;

Dura erat carmine meis examina in hortis,
Sapientia mali uerque dulcia vere debet.

Hippomeneus erat, sonans nigrae papaveris,
Hic rosa ridens, hic ore hyacinthus erat.

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Ubi uero fonsque nascitur triste annus,
Ubi uero fonsque nascitur dulcis annus?

Inoide, quidnam agis, o litor? quae criminis tentas?

Ahi ne lange meas, inoide litor, apes!

Continuo potus succis exercitus atris

Ardet et inde foras, qua data portia, ruit.

Ilique phalanx passim, multo per inane susurro:

Quam sua iurasses murmura fata querit!

Pars et humi vittam, pars aere linquit aperto,

Diversa inueniunt clade sepulcrorum pari.

Altera iam moriens animam profundit in herba,

Altera sub croce mortua flore latet.

Inoide, viciisti, o litor; iam parce parare

Crimina, traxta iacent agmina nostra solo.

MARCUS GALDI.

alioq[ue] omni subversione eundemque omnia q[ui]dlibet res oportet in cunctisq[ue] locis

quibusq[ue] res oportet in cunctisq[ue] locis

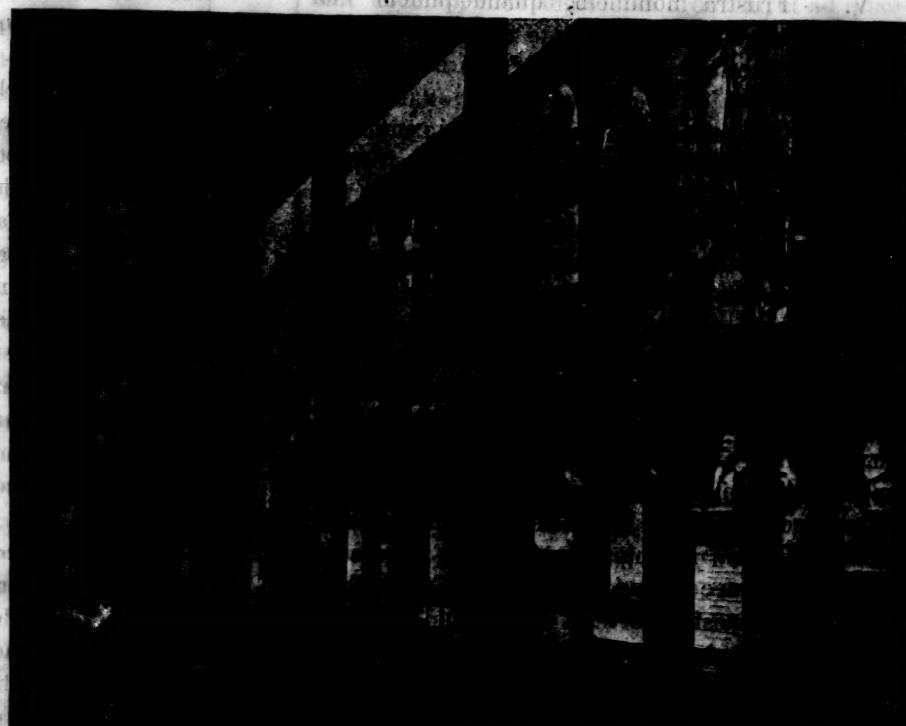
<p

coronandis addicta est. Henricus VIII in cathedram evexit, eiusque vicinia civitatis titulo cohonestavit, quamquam episcopalibus sedes circa an. MDL suppressa est, decemque post annos Elisabeth in collegiale ecclesiam convertit.

Templum Gothorum solum praefert venustrum, symmetrum, elegantem, ad occidentem versus praesertim. Sed eius attrahendi vim non in architectura tantum atque in artis praeclaris operibus per templum passim diffusis plerique inventunt, sed ex divino quodam afflata undique ex tot illustrium Anglorum memoria manante, qui illic diem resurrectionis exspectant. En oculus herma rapitur, sub qua patriam inscriptionem legit: *O rare Ben Johnson!* Huic proximum monumentum est Miltonii illius poetae nobilissimi; supraque, magnum numisma ex marmore Gray imaginem refert, qui suaviter recinere campestrem cupressum iterum iterumque videtur. Ibi etiam nomina leguntur virorum, quos culti homines per universum orbem veneratione pro-

sequuntur: Dryden, Southey, Campbell, Thompson, Macaulay, Thackeray, Garrick, Grose, Sheridan, Dickens...

O locum! quo nullus profecto dignior quam ut

Wrenmonasteriensis Abbatiss aia, sepulcre Anglorum postarum continuens.

fortissimi gravissimique populi gloria et potentia in ipso celebretur.

COLLOQUIA LATINA⁽¹⁾

Ascensus.

VINCENTIUS. — Iamne erumpere hoc licet mihi gamium? Nunc pulchre, nunc bene est Vincentio; circumfluo lactitiis profecto! Quis me uno vivit hodie felicior? Quis fortunatior?

TIMOTHEUS. — Quid est quod sic gestis? Quae nam haec nova insolitaque voluptas?

V. — O Timothee, optima opportunitate adveniisti. Hic me amoenitate amoena amoenus oneravit dies, maximas opimitates opiparasque obtulit mihi: laudem, lucrum, ludum, iocum, festivitates, feria.

T. — Qui tandem, Vincenti? Aut qualis est ista fortuna, qua te fortunatissimum hodie evasisse gloriaris? Mihi enim consequutus quidpiam videris, quod et diu expetiveris et semper admiratus sis.

V. — Rem acu. Publicum et a magistro et iis qui statis definitisque temporibus discipulorum progressus tentant - (examinatores vocamus) - sedulitatis et doctrinae auferre testimonium, quasero, numerarene debeam in bonis?

T. — Ac summis quidem atque amplissimis. Quantum conicio, gradum studiorum altiore ascendisti.

V. — Ascendi vero; quod mihi, parentibus familiisque nostrae felix faustumque eveniat.

T. — Gratulor tibi honorem istum ex animo, et tua caussa ego quoque incedo laetitia. Quotus eras?

V. — Non ausim dicere, ne tu arrogantius quam verius id a me dici interpretare.

T. — Audacter enuntia; nam mihi suspicione mendacii aut ambitionis movere non potes.

V. — Tertius fui.

T. — Quot tecum ascenderunt?

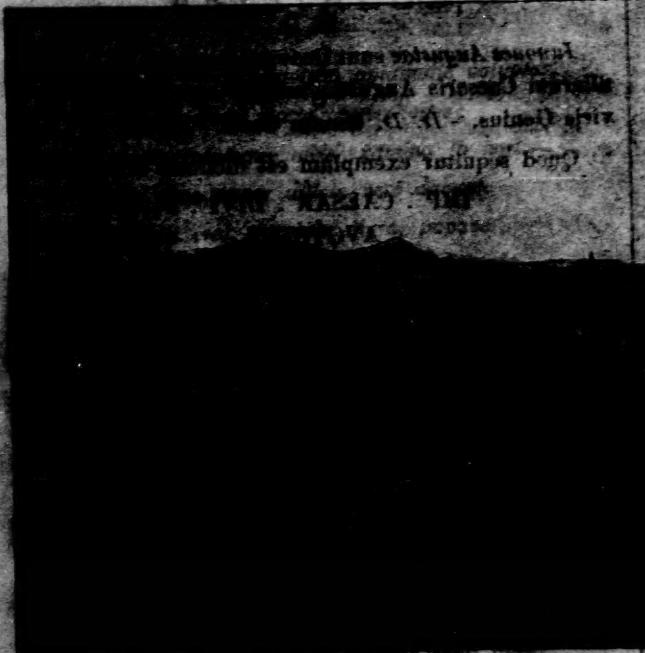
V. — Unde quadraginta.

T. — Non leve argumentum eruditionis, inter

(1) Ex Iacobi Pontani opere, cui titulus *Progymnasmata latinitatis* p[ro]m[on]it[er]at L. P.

A MEXICO AD ANGLIAM

A Mexico ad Angliam non breva certo iter; quod tamen hisce postremis diebus citissimo mentis cursu non posci explevimus, oppositos qui age-

*Hoc sufficiat AMBOS LXXXI prospectus.
MVTOV*

bantur eventus ex diariis recolentes: illic enim civile bellum periretur ut, praeside toties electo et confirmato ad manus obsecrandum coacto, novus infame rei publicae sufficiatur; hic sollempnibus feris solidissimum quod nunc habetur in orbe imperium, civium cranium participatione et consensu, regum coronando validius confirmetur.

Haec quidem vel obiter consideranti, non parvi montati neque ignes macchia vacas erga latinas Americas gentes cogitationes succurrunt, quae tandem præteriorum de locis in quibus illa gente sunt hec apice attingentes.

Mexicum urbs quasi centrum amoenissimae valleis altis montibus cincta constituit, ubi ante an. MXXXI oppidum extabat Tenvehtitan, Anahuac imperii caput, quod Indi extruxerant, positis palationibus in lacu, pluribus incilibus interfuso. Regio enim lacubus abundat, quorum sex ex campaneris urbis turribus conspicuntur solis radiis resilientes, at civitatem simul minitantes una cum magnis vulcanis Popocatepetl atque Itzaccihuatt, qui ad circulum orbem definientem assurgunt. Ferdinandus Cortez, Indicis profligatis, Tenvehtitan oppidum solo aquavit; deinde, canalibus ipsoque lacu adiectatis, nova urbs condit coepit cum cathedralibus suis sedibus, quarum angularis, quem

dicunt, lapis eo loco an. MDLXXXIII positus est, ubi quondam Aztecorum fanum erat, ab Ibericis de-structum.

Novum hoc templum sumptuosissimum factum est ex marmore. In longitudinem metr. centum et quadraginta patet; turres in altitudinem septuaginta: in eo Iberici legatorum, vices regum fungentium, ipsiusque Augustini Iturbide, primi Mexicanorum imperatoris, exuviae compostae sunt, praesertim circa maius altare, quod totius orbis ditissimum putatur, licet variis occasionibus plures thesauri ablati inde atque aversi sint.

Notabiles quoque magnitudine sua aedes, quas nationes nuncupant in «foro maiore», abhinc saecula duo et ultra posita, ubi musea, publica officia et gubernii sedes. In eodem palatio breve sui regni vitam una cum Carolina uxore vixit Maximilianus, infelix ea victima chimaeric somnii Gallici illius Napoleonis nomine tertii, qui—

At ne revertamur in aegritudinem; Londinum urbem exultantem petamus.

Westmonasteriensis abbatia, in qua Georgius, Anglorum Caesar ordine V., corona die clapi-

Mexico urbis cathedralis templum (Prospectus exterior).

mensis XXII est redimitus summique imperii signa formaliter accepit, tamquam simplex «prioratus» circa annum DCIV, a Seberto, Saxonum rege, constituta, et ab Offa an. DCCLXXXV erecta, a Gulichimo, cui Domitoris cognomen, tamquam locus regibus

In agro Martis, dicitur qui veteris,
Erat planities lata nuperius.
Heic palaestram municipium condidit,
Ubi tot iuvenum certabunt millia,
Agant et omnes libere ex ingenio.
Loco nomen datum latine *Stadium*.
Illuc se laetantes certatim conferunt.
At at ferunt universi dum ad sidera
Cives et advenas certantes in agmine,
Et omnes omnium virtutem celebrant,
Adest quae nullis exoptatur precibus,
Quin imo totis propulsata viribus,
Una spes omnes quae fecellit omnium.
Fuit nam cunctis deprecata pluvia
In ipso magna palaestrae initio!
Novum tunc certamen, signum sollertiae.
Venit dum pluviae vis magna caelitus,
Volant et iuvenes confuse longius,
Turbantur omnes ordines de subito.
Vero certamen? primum differtur, postea
Frequentis causa pluviae dissolvitur!
Dolor qui invenum, civium et hospitum!
Res pulchra initio quam tristis exitu!....

SUBALPINUS.

ACTA PONTIFICIA

Litterae Apostolicae ad Pontificii Instituti Biblici praesidem et doctores de studiorum cursu in eodem Instituto confirmando ac provendendo.

Dilecti Filii, salutem ed apostolicam benedictionem. — Incunda sane ad recolendum Pontificii Instituti Biblici cum primordia, tum incrementa. Vix enim providentia Nostra conditum, divino munere beneficioque, ita auctu pene quotidiano celerique adolevit, ut opus pene umbratile angustique circumscriptum finibus, celebritate refertissimum omnique eruditionis ac doctrinis adiumento egregie instructum studiorum biblicorum domicilium brevi effectum sit. Hinc etiam feliciter factum ut frequentiae delectorum undique adolescentium qui Romanum convenienter divinorum eloquiorum scientia singulares evasuri impares iam priores aedes effectae, Apostolicae Sedis cura, ampliores commodiioresque fuerint attributae. Parem vero celebrantium numero esse probare conspicimus laetabilium fructuum copiam, quam omnium vestrum ingenium ac navitas auditorumque diligentia hucusque peperere. Quae quidem initia atque incrementa, auspicia rerum secunda, et praestantissimo Dei auxilio tribuimus, et vobis omnibus, Dilecti Filii, quorum perspecta Nobis est doctrinae sollertiaeque laus, ex animo gratulamur.

Providentiae vero Nostrae, hunc etiam volumus esse fructum, nova quaedam legum statuta quibus

exhibendorum quotannis doctrinae speciminum ratio multo salubrior eveniat. Perspicuum quippe est quantum sollemnibus huiusmodi experimentis insit momenti ad acuendum in magistris, in discipulis, hinc docendi, inde addiscendi ardorem, et ad quae-sitas utilitates ex optimis preelectionibus proniore alveo derivandas.

Volumus igitur in primis ut Instituti Nostris alumni atque auditores, ad unum omnes, singulis annis ordinariae doctrinae pericula facere teneantur. Vix enim est qui ignoret longe facilius inde exploratum iri in moderatoribus quidem alumnum et auditorum quisque ex emenso studiorum cursu perceperit fructus, alumnis vero atque auditoribus, cui ferendo oneri eorum valeant humeri, et num edita hactenus diligentia acrioribus in posterum indigeat incitamentis.

Quo vero largiora ex periculis huiusmodi comoda proveniant, ordinarius studiorum cursus in Instituto tria doctrinae specimina, extremo quoque anno edenda, complectetur. Horum primum ad ea sese extendet doctrinae capita, quibus scientiae biblicae libamenta ac philologicae institutiones continentur, quaeque argumenta fere preebebunt rerum primo anno tradendarum.

Alterum in iis versabitur rerum momentis, quibus, secundo anno, auditoribus atque alumnis plenior suppetet sacrae doctrinae haustus: tractationem, dicimus, disciplinarum quae in subsidium sunt graviorum studiorum, et praesertim alicuius sacri textus partis interpretationem. Horum ope compertum fiat num alumni atque auditores ii sint qui valeant, cum spe felicis exitus, integrum absolvere studiorum cursum atque optatam tandem continere metam.

Exacto demum tertio anno, postremo experimen-to, quod interpretationem alterius partis sacri textus ac res ultimo hoc anno traditas complectetur, alumnorum atque auditorum doctrina ita periclitabitur, ut liquido appareat eosdem animum biblicis disciplinis satis excoluisse, et pares se probari proposito assequendo quod Instituto in litteris Apostolicis > Vinea electa > praestituimus.

Quo denique omnibus ac praesertim ecclesiasticis superioribus, de studiorum curriculo ab alumnis atque auditoribus in Instituto peracto, de periclitata cum laude doctrina, authenticum praestos sit documentum, id quoque decernimus, ut, scilicet, Instituti praeses, rite suffragantibus doctoribus singulis disciplinis tradendis, alumnis atque auditoribus de comprobata experimento doctrina testimoniales litteras tradat, in forma diplomatica exarandas, quarum tamen argumentum, seu oratio, erit iudicio Nostro rata habenda.

Auspex divinorum munerum Nostraeque benevolentiae testis Apostolica sit Benedictio quam vo-

tot tam prope ad primam palnam accessisse! Quis vaster signifer et coryphaeus erat?

V. — Longinulus ille noster.

T. — Secundus?

V. — Frustra nominem, quandoquidem non

Præstante ingenium sortitus est illi ad-

Præstantissimum. Stupore complebat
animus; ita prompte ac recte respon-
suit, ut nesciret; acciebaturque ab iis
qui audirent, quod me illius loco esse
debet, ut si quis veritatem haberet, quam
magis narraret invexisse
meum animus, non posset animam
in suam causam vel-
lentem, nequam, prouocantem, proua-
centem, nequacumque curum,
per accordiam vires,
scriptitudo, etiam scriptitudo,
aliquando, etiam aliquando. Aliquando
aliquando superatos
erat? Euktur sum-
erat? Euktur sum-

raber candidati.

T. — Arbitror parentes tuos expectare hulus felicitatis tuae felicem ventum.

V. — Hinc domum recta proprio. Domesticos enim omnes lactitiam ingentem mea gloria agitaturam divinat animus... Et praemia dabunt laeta nuncianti... Vale.

T. — Vale; sed quid ais?

V. — Quid vis?

T. — Nempe otium a litteris est hedie?

V. — Fugit te ratio. Madidusne an siccus es, qui inde me interrogas?

T. — Tamen nihil obstat.

EX ITALIS URBIBUS

De suis exercitibus Augustae Taurinorum.

Gressu delecta leviter

Gymnasi adorit, studiisque igne palabros.

LOCANUS.

Quod olim celebri Lucanus dixerat

Carmine, laudans Graiorum fortitudinem,

Balatam gloriam in Iudis Olympise,

Faret, lectores, repetendum penitus.

Enim sic patriam defensuri alaces

Prius ferobant palmas in certamine,

Dein latrari fortiter cum Perside.

Erant Augustae Taurinorum proxime

Alit quot invenes colit Italia, *tothia albanum*
Datur specimen palaestrae gymnatis. *tothia al-*
Adest et parva Parisiorum phalanx, *tothia al-*
Adest Lugduni cum Gratianopoli, *tothia al-*
Amice certant de virtute corporis *tothia al-*
Alacritate, gratiaeque motibus, *tothia al-*
Laci cum nostris, nulla sed invidia. *tothia al-*
Adest et tenax Helvetiorum cohors, *tothia al-*
Suis qui virtutes exprimunt en oculis. *tothia al-*
Habent suam caneti musicam cum tympanis. *tothia al-*
Suoquo Belgae miserant et filios, *tothia al-*
Gerunt virtutem nam parentum fulgidam, *tothia al-*
Ut olim Caesar pugnavisse tradidit. *tothia al-*

En adam tandem iuvenes Italiae!

Incedunt primi Taurinenses alacres,
Longos qui passi sunt labores impigri
Snorum patrum dum virtutem celebrant.
Movent ut arte, currunt ut composite,
Per urbem nobilis, quam laudare sentiant,
Ferentes gloriam securi, tætit
En Urbe Pontificis narrat quae Maximi
Ampli Alexandri cognomento tertii,
Cum Fridericum pressit, fusis copiis,
Palos tunc tecta, defensa vi civium,
Nunc copiosa abundat rebus et opibus.
Quae sed forum Mediolanum landibus,
Quod omnes misit dissipatis ex urbibus,
Eam provinciae nominant quae caput?
Ut acres, fortes, fulgidoque lumine,
In urbe incedunt magna Taurinensis!
Suos ferre ut videntur in certamine.
Manus quae circum plausus et voces volant,
Gradus et laudent, laudent exercitis!
En Brixiae fortes adsunt iuvenculi,
Ferunt qui matris in vultu imaginem!
Cremona insignis aemulatur atavos.
Verona, Dantis celebris hospitio,
Sua arce pellit hostes ex Italia.
Superbos mittunt iuvenes exercitos
Laboro duro remotae Venetiae.

Adest inventus et Florentiae decus,
Pisarum, Lucae, Mutinae, Bononiae,
Et ipsa Roma dicitar quae gentium
Caput, ne dexit culmen inter Italos.
Suis parati magnis exercitis
Adsunt Neapoli nati et Siciliae,
Ferentes magnum decus in præcordis
Mori simul pati pulchre pro patria.
Ad hoc et agmen puellarum pulchrius
Meo quas perperam misit iudicio
Magistra gentium leviter Lutetia;
Misit Lugdunum! Taurinensium gravitas
Tulit quod aegre, signat quod silentio!
Puellas laudo clausas inter moenia
Bonas procurat artes quae domesticas,
Sub ipsa matris lege cum custodia.

VI. — Quivis typographus, accidente consensu et approbatione respectivi Ordinarii, editiones *iuxta typicas*, quae nempe adamussim praedictis editionibus typicis respondeant, excudere potest.

VII. — Revni. locorum Ordinarii, diligenti rerumque liturgiarum perito constituto revisore, qui videat an prefatae editiones plane cum typicis concordent, talem concordantiam declarent et *imprimatur* apponant.

VIII. — Quoad editiones Missarum aut Officiorum alienius dioecesis priorum, de quibus editio typica non exstat, si in ipsa dioecesi cudentae sint, revni. locorum Ordinarii concordantiam cum originalibus declarant et *imprimatur* apponant. Quoad vero editiones Propriorum tum alienae dioecesis, tum Ordinum Regularem seu Congregationum, revni. locorum Ordinarii, quorum iurisdictioni typographi subiacent, *imprimatur* apponant, postquam vel Ordinaris dioecesis, vel Superior Ordinis seu Congregationis, ad quos praedicta Officia seu Propria pertinent, de harum editionum concordantia cum originalibus a S. Ritaam Congregatione approbatis Rescriptum, quod pariter edendum est, sibi remiserint.

IX. — Inter libros Sacram spectantes Liturgiam, ad effectum praesentis decreti, sequentes praecipue ad numerandi sunt:

- a) Breviarium Romanum
- b) Missale Romanum
- c) Rituale Romanum
- d) Pontificale Romanum
- e) Martyrologium Romanum
- f) Caeremoniale Episcoporum
- g) Propria tum Officiorum, tum Missarum alicuius dioecesis, Ordinis, seu Congregationis Religiosae.
- h) Memoriale Rituum Benedicti Papae XIII pro minoribus Ecclesiis.
- i) Instructio Clementina pro expositione SSmi. Sacramenti.
- j) Collectio decretorum S. Rituum Congregationis. (Ex decr. d. xvii mens. Maii MCMXI).

DIARIUM VATICANUM

(Mense Iunio MCMXI).

Coram SSmo. admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites aliosque viros, qui sui quisque munera gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Bernardus Blumenstihl, Comes; De Leiningen, Comes; Marcus Borghese, Princeps Urbanus, eiusque familia; Boncompagni, Princeps de Plumbino; Otho De Ritter de Gruenstein, dynasta, legatus extraordinarius atque administer cum omni potestate Bavarii regni apud Apostolicam Sedem; Xystus e Principibus Borbone-Parma, cuius sorori Isabellae Pontifex Confirmationis Sacramentum administrat;

Ioannes Schönburg-Hartenstein, legatus extraordinarius cum omni potestate Austrorum Hungarorumque apud Apostolicam Sedem eiusque uxor; Philippus Lancellotti, Princeps Urbanus.

Pontificiae electiones.

— Emus. et Rmns. vir Franciscus de Paula Card. Cassetta, Episcopus Sabinorum, S. Congregationis Studiorum, loco Purpurati Patris Beniamini Cavichchioni, vita functi, Praefectus renunciatur.

— Emus. et Rmns. vir Benedictus Card. Lorenzelli Protector dicitur Pontificiae Academiae Theologicae.

— Exemus. vir Iannarius Granito Pignatelli de Belmonte, archiepiscopus Edessen., Pontificiae extraordinarie legationis praeficitur, quae sollemnibus coronationis Georgii V, Anglorum regis intersit.

— Rr. pp. Philippus Maroto e Congregatione Filiorum Immaculati Cordis Marie, et Antonius Velardi e Congregatione Missionariorum Preciosi Sanguinis D. N. I. C. inter Iudices seu Consultores S. Congregationis Concilii referuntur.

— R. p. d. Ioannes Garigliano, vicarius generalis Aquitanus, episcopus Nuscan., et r. p. d. Michael O' Doherty, rector collegii Hibernici in urbe Salamanca, episcopus nuper erectae dioecesis Zamboangen. in insulis Philippinis nominantur.

Varia.

Die II mensis Iunii SS. D. N. Pius PP. X septuagesimum sextum aetatis annum fauste ac feliciter expiet.

— d. xxvi ab Emo. Dno. Raphaele Merry Del Val, Cardinali a Secretis Status, Sacramaque Apostolicarum sediū Praefecto, Pontifici offertur exemplar numismatis in memoriam octavi anni Pontificatus eius, his diebus usq. Ab uno latere SSmi. imago exstat; ab altero vero Astronomiae figura cum inscriptione: AMPLIOREM IN HORTIS VAT. MTHI. SIDEM ADORNAVIT. — Pontifex enim speculatoriam Vaticanam terram novis recentis instrumentis magnificentissime dedit, ad sidera photographice exprimenda.

ANNALES

Mauritanae res.

Mauritanae res primas adhuc in civilibus totius orbis eventibus tenent, quamquam in melius proxima tempestate verterunt. Moinier enim, Gallicus chiliarca, bene concepta decursione, licet non sine aliqua suorum clade, Mequinez urbe tandem potitus est, rebelliōnis centro, Mulaf-Zin spe capundi Mauritani imperii sic frustratus; dum Touée, militum praefectus, non interrupto itinere Mulujae territorium omne submittit. Restant equidem nonnullae tribus in armis, sed verisimile videtur fore ut brevi et ipsae frangantur, ita ut reliquum id unum sit Gallis, per aliquod tempus excubare, donec favillae quae sub cineribus ali possint, extinctae prorsus fuerint.

Tacere nolumus Hispaniam inter et Galliam difficultates, per diaria praecipue, fuisse etiam agitatas, accusantibus Gallis quod Hispani, suis pro-

bis, Dilecti Fili, iisque omnibus qui ductu et auspicio vestro ad optima studia nituntur, per aman-
ter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die xxii Martii
MCMXI, Pontificatus Nostri anno octavo.

PIUS PP. X.

EX SACRIS CONGREGATIONIBUS ROMANIS
SACRISTIAE DIVINORUM SELECTAE

Decretum huius S. Congregationis d. vi mens.
In indicem librorum prohibitorum relata
est opera quae sequuntur:
— Motivus. Ein Appel an deutsche Priester
von Charles Gernocque. Augsburg 1910.
— W. KOCH und Dr. O. WECKER, Religio-wissen-
schaftliche Werke Dritte Reihe: Katholizismus und
Christentum. I. II. 2. Aufl. Rottenburg 1910.

AUGUST HUMBERT, *Les origines de la Théologie mo-
derne* — I. La Renaissance de l'antiquité chrétienne
(1450-1521). Paris 1910.

OTTOKAR PUCHASZKA, *Az intellektualizmus talajai*
Budapest 1910.
— Több könyv (in *Egyéb Közöny*, Dec. 1910).
— Modern Katholizismus. Budapest 1907.

Ex Congregatione S. Officii (Sectio de Indulgencie).
De Indulgencia, quam vocant PORTIUNCULAE.

III. ac RR. DD. Cardinales Inquisidores Generales
in plenario conventu habito feria iv die 24 mens.
Maii MCMXI, generali Decreto, nequa ad novas dispo-
sitiones, velut, de Indulgencia, quam vocant Portiunculae, hec statuenda conservant:

I. — Omnes et singulis tam pro fidelibus in sae-
culo viventibus quam propriis communitatibus antea a
S. Sedis Actis et iam nunc expiratis vel in posterum
expirantibus de Portiunculae Indulgencia concessiones
prorogatae habeantur sine die, firmis, quoad cetera,
etiamque et conditionibus praecedentis Indulti, habita-
que ratione, quod utile esset visitationibus peragen-
di tempus, novissimi huius eiusdem Supremae Sacrae
Congregationis Decreti diei xxvi Ianuarii anni cur-
rentis (1).

II. — Quod ad novas concessiones tam pro fidelibus in sae-
culo viventibus quam pro plis communitatibus
providendum pariter sine die committitur respecti-
via Ordinariis cum facultatibus necessariis et opportunis,
salvis tamen clausulis et conditionibus *Motu Proprio*
diei xi Junii anni claves praescriptis (2).

(1) Or. Vox Urbis an. xiv, num. v, pag. 75.

(2) Or. Vox Urbis an. xiii, num. vii, pag. 192.

III. — Itidem, demum, respectivis Ordinariis pro-
rogatur sine die facultas, praefato *Motu Proprio* supe-
riore anno eisdem concessa, statuendi ad supradictam
Indulgentiam lucrandam, loco diei secundae Augusti,
Dominicam proxime in sequentem, servatis clausulis et
conditionibus ibidem appositis.

Ex Congregatione Rituum.

*Dubia circa organi sonitum ad adiuvantum cantum
Gregorianum et formulam Benedictionis Apostolicae im-
pertiendae in fine concionum.*

I. — An hodiernus usus cantum Gregorianum adiu-
vandi organis sustineri possit? — *Resp.* Affirmative,
exceptis tantummodo iis Officiorum ac Missarum part-
ibus, quae, iuxta liturgicas nunc vigentes leges, sine
comitantibus organis debeant penitus decantari.

II. — Quatenus affirmative, an etiam in Officiis et
Missis, in quibus sonus organi prohibetur, licet organo
adhibere solummodo ad associandum et sustinen-
dum cantum, silente organo quum silet cantus? —
Resp. Affirmative in casu necessitatis.

III. — Quibusdam in Brevibus, quibus fit sacerdo-
tibus potestas, in fine concionum, benedictionem cum
Indulgentiae plenariae favore, populo impertiendi, edi-
citur id fieri debere cum Crucifixo, iuxta ritum for-
mulamque praescriptam; nunc queritur quinam sint
hi ritus et formula adhibendi? — *Resp.* Unicum si-
gnum crucis cum Crucifixo, exhibita formula: « Ben-
dictione Dei Omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus
Sancti descendat super vos, et maneat semper ». R.
Amen.

(Ex decr. d. xi mens. Maii MCMXI).

*De editionibus librorum Sacram Liturgiam specia-
litas.*

I. — Editiones librorum Sacram Liturgiam specia-
litas, sive Ritus et Preces in Sacris Functionibus per-
agendas contineant, sive Sacras Caeremonias supra-
dictos Ritus Precesque comitantes prescribant, sive
S. Rituum Congregationis decreta in unum collecta re-
ferant, sunt vel typicae, vel iuxta typicas.

II. — Editiones typicae excedere tantum posse
vel Pontificia Typographia Vaticana, vel alii Typo-
graphi Pontificii, qui a S. Rituum Congregatione ve-
niam obtinuerint.

III. — Singula editionis typicae folia revisioni S.
Rituum Congregationis submittentur, quae non Com-
missionis Liturgiae, seu Commissionis de Musica et
Cantu Sacro, iuxta opportunitatem, sententiam exquirat.

IV. — Quaevis typica editio approbationis submet-
te decretum, talem editionem esse typicam declarare, si-
mulque omnibus editoribus praescribens, ut praeclarae
editioni typicae futuras editiones omnino confirmare.

V. — Editores, aliqua editione typica completa, duo
exemplaria S. Rituum Congregationi tradant, in archi-
vio ipius S. Congregationis maxima cura et studio
conservanda.

gus V eiusque uxor Anglii imperii reges sollemni ritu coronantur.

— d. xxiv Madriti Eucharistici conventus « internationalis » initium fit, praeside Purpurato Patre Gregorio Maria Aguirre y Garcia, archiepiscopo Toletano et Indiarum Occidentalium Patriarcha, a Pontifice ad hoc munus specialiter delegato.

— d. xxv Moncalieri in oppido ad Augustam Taurinorum, quo iamdiu recesserat, sanctissime, ut vixit, quiescit in Domino, Clothildea e Sabaudica gente, Victorii Emanuelis II, Italiae regis, filia, Hieronymi Napoleonis Bonaparte principis viuda. Nata erat Augustae Taurinorum die II mens. Martii MDCCXLIII.

— d. xxvi Copenaghen, in Danorum urbe capite, sextum supra septuagesimum aetatis annum agens, vita fungitur Bergs e doctor, scriptor apud suos valde celebratus.

— d. xxvii Valparaiso ex urbe nunciant, vehementissimi turbinis vi, Cilensis reipublicae litora vastata esse, magna cum incolarum et lacrimabili caede.

TOCI

Princeps artis canendi studiosus et Procurator eius.

— Vidistine hie molossum a me nuper emptum?
— Quidni? illo vigilias agente, te a furibus tutum in posterum fore, equidem censeo.

— Undenam id tam cito cognovisti?
— Meo periculo, non alieno: in me enim aedes tuas ingressurum tanto impetu, quum fremeret, invasit, ut aegre a cruribus prohibuerim fuste non semel in caput incusso opeque filii tui natu minimi, a quo tandem abterritus est et catenam devinctus.

— Ergo canis meus narium sagacitate me longissime praestat.

— Voce non item, quae ipsi gravis est persimilis tuac; itaque sive haubetur molossum per aedes sive Princeps canat, duo haec, auribus audientium idem sonare, nullo discrimine, videntur.

Hircanus senex de via inclamabat prætereuntibus, ut coeco sibi pauperrimo aliquid stipis largirentur. Puellus, qui eum perductabat, interrogatus quam pridem homo misserrimus lumina amississet, sic, rem, uti se haberet, apereuit: « Annus est, quum avus hic meus quotidie captur oculis, a mane nimurum adultiore ad horam tertiam a meridie. Haec autem calamitas interdum eo productior est, quo frequentiores incolae et advenae obeunt urbem, diibus præsertim numidinariis ».

Tatius convenit Berillus, cui dixit se pecuniam mutuam flagitare; si infecta re coactus esset redire, nihil reliqui fore, nisi ut mortem sibi consiceret. Berillus, qui haud ita quæstus munere fungeretur, orantem ab se dimisit conceptissimis hisce verbis: « Si pra stitero quod petis, idem mihi supererit agendum ».

TITUS CURZIUS.

SOCIIS ET LECTORIBUS MONITUM

Uti in superiori numero IV ediximus, apud Moderatorem nostrum venales depositae sunt aliquot *numismatum collectiones*, eorum scilicet quae, gesta Romanorum Pontificum referentia, quotannis in festo Apostolorum Petri et Pauli cudi solent.

Huiusmodi sunt numismata ænea omnia de Leone XIII et Pio X; argentea numismata pariter omnia de Pio X, et ab anno XIII ad XXVI inclusive de pontificatu Leonis XIII.

Sunt insuper de Pio IX, Leone XIII et Pio X plura alia, ad unum vel ad alium eorum Pontificatus annum spectantia.

Occasio præbelitur nedum rara, unica si quis aliquod vel omnia emere cupiat.

AENIGMATA

I.

Assolet anterior semper deposcere causas;

Utilis atque alter, vel lutulentus, erit.

Si caput inde mihi, lector, tu demere velles,

Exoritur facies horrida quadrupedis.

Denique si dira et segni cruciere podagra.

Nequidquam tentes; non tibi totus erit.

II.

Graci me clipeum; columbrum dixerit Latini.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis Interpretationem ad Decimationem JOSEPHUM FORNARI, Commentarii moderatorem (Roma, via del Governo Vecchio, 96) miserint intra menses duos, unus sortitus, gratis accipiet opus, cui titulus:

HERMANN KRUSHKOPF
QUAESTIONES SOPHOCLEAE.

Aenigmata an. XIV, n. IV proposita his respondent:

1) Malum; 2) Focca

Ea rite soluta miserant:
I. M. Meunier, Corbiniano, — A. Reney, Estremoz e Lao, — Ioan. Blava, Bergamo, — Petrus Tertius, — Alb. Kaln, Dublino, — Alb. Perraud, Lutetia Parisiorum, — R. Rich, Traianopolis, — F. Ortiz, Melilla, — Alb. Cattaneo, Lugduno, — A. Boulin, Auroliano, — Hern. Pergeot, Nicasa ad Varum, — F. Guerra, Alctio, — F. Arrioi, St. Pini, Mediolano, — Ad. Koslowski, Patricoria, — Iac. Menendes, Madrid, — F. X. M., Drapano, — Fr. Xav. Ghion, Ostunio, — Paulinus a S. Iosepho, Barcinone, — Rich. Müller, Berolini, — Eng. Ricci, Florentia, — St. Lowinski, Zarkow, — F. Correa, Emerita, — I. Martins, Philadelphia, — F. Ciolfi, Papia, — Rich. Brondel, Brugis, — F. Wawer, Marianopolis, — Georg. Archambault, Quebeco, — P. Prado, Vinalis, — Lud. Dubois, Massilia, — Frid. Horwath, Vindobona, — Lud. Goux, Bituricis, — Vinc. Starace, Alex. Pinturo, Neapol., — Barth. Ferraria, Augusta Taurinorum, — Iac. Costa, Dumio, — Eng. Dolinar, Nro-Eboraco.

Sortitus est praemium:

PETRUS PRADO,

ad quem missum est opus, cui titulus:

JOANNIS STROPPA

INSCRIPTIONE S. JERONIMI

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus

ROMA — Ex officina Societas Editrice Romana.

gressioribus ad Tetuan urbem, Algesirensis foedus violarent.

Discrimen vero facile sopitum, apertis Canalejas administris verbis ad publici coetus legatos habitis, factas expeditiores eo tantum tendere, ut Hispanica negotia, intenta satis, tutarentur, nedum cuiusquam finium explicacionis desiderium affectarent.

Albanensis sedis.

Albanensis, contra, sedis acris perducitur; quoniam ex improviso nunciatur Turcarum imperator ad Balkanos montes esse proctus, ut non tam nucrictate sua, quam clementia rebelles populos vincet. Visum est enim ei - ita saltim dictitant - si in amplissime venire et quarundam concessio- nes, de potestate iuribus praesertim, nuntius fieret, invenimus ut Albanenses, quorum pars maxima bona fides et paucis caritate in dubio ad decertandum moveatur, ab armis recederent. Quidquid fuerit, certe militea cum Turcorum cohortibus adhuc pugnant, Albanenses ex hio multati in patriam terram non redunt, et, quod gravius est, Albanen- sium proceras plerique obsequii sui in testimonium Caudilem consalutare rennunt. Suntne haec diffidantia signa? Sunt desperationis armisque voluntae optatum finem per vim consequendi? Eventus qui futuri erunt indicabunt.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

legibus Ferendis

In Austria nova comitia in detrimentum factio- nis quoque Cisleithanorum socialium vulgo appellatae, concesserunt. Inde procto Biederthi adminis- trorum praesidis eiusque collegarum a munere suis abdicatio.

In Polonia, administrorum collegio a munere re- cedente, ab scholarum legis reformaciones acriter impuneras, novum suffactum, praeside Bracque- ville, iam ferriviarum regimini praefecto.

In Germania, optimatum coetus legem ratam ha- bunt, qua cadavera cremandi facultas singulis ci- vibus conceditur.

In Prussia publici coetus sessiones resumptae.

In Francia Monis eiusque collegae ab adminis- trorum munere recesserunt. Caillaux novo collegio praepositus.

In Grecia constitutis, coetus laboribus ab- solutis, legiferi coetus sessiones inchoatae.

In Hispania vectigal quod consumptionis vulgo dicitur abolitum, novaeque expensae pro exercitu atque classi inductae.

In Italia lex monopolium civitatis constitue- nta circa vitam parsimonia defendendam vehementer disceptatur.

In Lusitania constituens coetus congregatus, qui regis eiusque gentis exilium sanxit et popu- larem gubernii formam.

PER ORBEM

Die I mens. Iunii MCMXI Garros aviator, Lutetia Parisiorum proctus, Romam et ipse feliciter ap- pellit.

— d. II, Bonearensi in urbe, Petri Mascagni musicum opus, cui titulus *Isabeau*, magno plausu primum agitur.

— d. III Frey aviator Galliac ex urbe capito tertius Romam per aërem pervenit.

— d. IV, Romae, monumentum Victorio Emma- nueli II regi Italorum collata stipe erectum, sol- lemniter dicatur.

— d. VIII Raimundus Marra, Romanus aviator, non longe ab Urbano aerodromo dum experimenta agit, improviso ventis impetu aequilibritate amissa, in terram delicitur et vita misere privatur.

— d. X Romae novum ad gymnicos Iudos sta- dium aperitur.

— d. XII Frey ille, quem aeronavi sua Parisis proctum Romam petuisse supra diximus, iter hinc ad Augustam Taurinorum pertantans, ad Ciminos montes nebulis circumdatus, in silvis implicatur ac tam gravia vulnera patitur, ut ad mortem prope adducatur.

— d. XIII exuviae Italorum ducum Lam- mora et Montevicchio, qui an. MDCCCLV Italicis le- gioni praerant Gallis auxilium ferenti in Taurica Chersoneso, ibique occubuerunt, Sebastopoli ubi reconditae fuerant effossae, patriae restituuntur.

— d. XVII Rague, Gallicus aviator, Nicicam et Varum proctus, in mari deperditur, nullaque deinceps de eo notitia haberi potest.

— d. XVIII novae aeronauticorum victimas lu- gentur Lamartin, Sandron et Princeteau, tribunus militum.

— d. XIX atrae procellae Cathelaunios campos, Pontum Euxinum, Italicamque regionem Tarvisi- nam pessundant.

— d. XX incendium in Be'gica abbatia de la Chambre exortum, museo rerum et scriptorum inibi existenti graviter officit.

— d. XXII adstantibus universi orbis legatis, in Westmonasteriensi abbatia ad Londinum, Geor-

SOCIETAS EDITRIX ROMANA

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

praeter **Officium nuntiorum et publicae rerum praedicationis, tum per Italiam omnem, tum apud exteras gentes,** quo facilius satisfaceret pluribus et Diurnorum suorum, et VOCIS URBIS commentarii sociis et lectoribus requirentibus consultationes, consilia, explanationes, sollicitationes apud forenses aut civiles magistratus, aptum quoque recens instituit

OFFICIO CONSULTORUM ET PATROCINII,

quod eximiis iuris peritis concredidit.

Huiusmodi officii peculiare munus imprimis datum est, ea apud Curias quaslibet et publicas administrationes procurandi, quae in commodum Sacerdotum in eorumque iurium omnium tutelam cedere maxime possint, uti parochialium congruarum supplementa, cultualium expensarum solutionem, regalium placitorum expeditionem, reddituum conversionem, potestatem hereditatum vel aliarum liberalitatum excipiendarum, docendi facultatem, etc.

PRO OMNIBUS

DILIGENTIA IN OPERE - TEMPERANTIA IN PRETIO

EUPLIUS
ET ECTORIBUS

Actio dramatica a L. B. Francesia versibus senariis exarata.

MAXIMUS.

Etiamque subitum a nobis aufugium,
Quosque libros tradidisse publice,
Amanus adiicit in Christianos. Satanas
Hoc posuit ipse nolus hoc perdere.
Quae propria sit! Quae confusio!
Quae viros sume, vel me, vel amplius,
Quos necessarios credit facinori!
Vera hic litteras, Volusium terret
Hinc ne discutere destruxit insidias.
Erit et molestus; venenum, gaudia
Ipsa autem per liberos perficere reddere
Eripit etiam. **CIVIS ALBENENSIS.** Num 197 bonum
Eamus hinc intro, pa-cui suspicio
Mecum non, quantum reprobos
Valgi nos cestimat turpis opinio?
Certe. **MAXIMUS.** Itati in patriam ter-
pugnant Albenses. **MAXIMUS.** Itati in patriam ter-
ram non redeunt, et quid graviter? Sie te Dii sospitent!
Suum p[ro]p[ri]o servent incolumes (vixit, licentes,
Caesarem, etc. etc. non ob iurum suum iurato-
dantiae signa). **SCENA III.** Volusius, et
luntatis optat. **CYRUS.** quoniam ex mortali-
tas qui fuitus vobis illi con-venit in amphylo?

CYRUS.

Ad tempus copi, parasti, vos denique!
Si! scito gratias Deo quam magnas,
Vixi qui, nesciit, perditos hoc merito!
Quod, nesciit, inficiunt? quaque deliciae? de meo
(deo, o! deo) vobis, h[ab]ebitis, misterio-
sitas. **OCRIS.** et mendacis! putatis.
Cernam, Volusium punire querant?
Et Euplium nostrum virtute praeditum?
Eorum viris generis fastidium,
Ut tunc neeplius lacrimas elicet.
At, non vel vultis Euplium perdere,
Volusium nullo perfidis artibus,
Perdam, velocior, vel tantillus puer!

Quid ergo primum? Prius sine cogitem! (prae-
sum ipse cogitans).
Ita, resto, probe! Rem patri aperiam,
Eius requiram validum consilium,
Est, tunc, tunc, tunicae vertam tunicales (excit).

SCENA IV.

OCRIS.

Max rem commisit perquam difficilem
Hic molesticus, virgarum flagitium,
Vocant quem Maximum, vocarem minimum!
• Dabis bina, dixit, Euplio vulnera, (imitatur vocem
Maximi).
• Docet qui doctrinam, mendacem, perfidam,
• Et voluntati Caesaris contraria.
• Fec prouersus vulnus siet ut mortiferum;
• Numque multis percussum volneribus
• Compones conditum citius in foveam!
• Tibique praemium dabo propositum.

Mihi quid autem mali fecit Euplius?

Si vafer est ille, ego sum vaferinus.

In foveam cades, perverse, tu, prius.

Egonam dico Ocris, praeceps praeceps.

Fui si ipsemet mortis causa socii.

Viribus polleo, nervis et artibus....

At nunc cur Euplium mactare debeo?

Quis est? Mihi quid egit? Mihin? Nil, nato!

Eis? Quis scit? Illatas ipsis iniurias

Meo cur infe to gladio vindicem?

Multis sic usque, servitatem servio,

Et praetor propriar segnam sic vitam traham....

Micellus invideo vitam cellarii.

Magis cellaritus quam macellarius!

Viderem potius vinum quam sanguinem....

Placet quidem bonum, magis si esset opium,

Quod heri plurimis in cellis conditur.

Nulloque perperam dilutum flumine.

Scelus, falernum iugulare, maximum.

Hoc namque inuri vitio profitor.

Quid hic moror? Miser! non audet nunc Ocris

Novum sua crimen manu committere!

Ad haec, si tandem liberer periculo,

Daturum, Bache! promitto sacrificium.

Quod? Libabo binas vel ternas testulas,

Quas, adiuvante te, furabor hercole.

At ostium crepuit.. Hinc recto fugiam! (exit)

SCENA V. ushingo, etc. num 198

protectum Romanum.

FELIX deinde Ocris rursus (1).

Andiso video loquenter ante ostium,

Vix exeo, disparuit! Quis sit? Nescio.

At, at, fugientem cerno viram longius.

Sistit, me spernit manibus, curvit iterum.

Vade, vade in... Non dicam crucem amplius;

Crux ipsa venit salus nempe saeculo!

Iuvabit illum vocare nunc denso.

Stat, respicit, videt... Vocabo gestibus.

Veni, tibi dabo.... (2) Novi nunc hominem,

Solet qui vino semper ingurgitarier.

Mens lecit puer timorem maximum,

Duos audisse colloqui cum diceret.

Hic ante ostium minantes in Euplium.

Quis autem scit an ipse cuncta resciat? (3)

Tun'es? Quo vadis, magna virgarum seges?

Ocris.

Malis ita verbis sic me tu suscipis?

FELIX.

Nec amplius. Paucis te velim. Quid geris?

Ocris.

Cur ista interrogas? Scis quid concredit?

Nuper ille furcifer passimus Maximus?

(Ad proximum numerum).

(1) Ingriditor secum ipse loquens et hoc et illuc circumspicit.

(2) Signo vinum miscere exprimit.

(3) Ingreditur Ocris.